

Rektorsgårdens uthus

Kv Bispen 4, Strängnäs stad, Södermanlands län

Antikvarisk slutrapport

Timmer- och trälagningar, markarbeten, målning och montering
av takavvattningssystem

2021-01-15

Rektorsgårdens uthus

Kv Bispen 4, Strängnäs stad, Södermanlands län

Antikvarisk slutrapport

Timmer- och trälagningar, markarbeten, målning och montering
av takavvattningssystem

Rapport 2020:11

© 2020 Sörmlands museum

Beställningar kan göras hos:
Sörmlands museum
Box 314, 611 26 Nyköping

studierummet@regionsormland.se

www.sormlandsmuseum.se

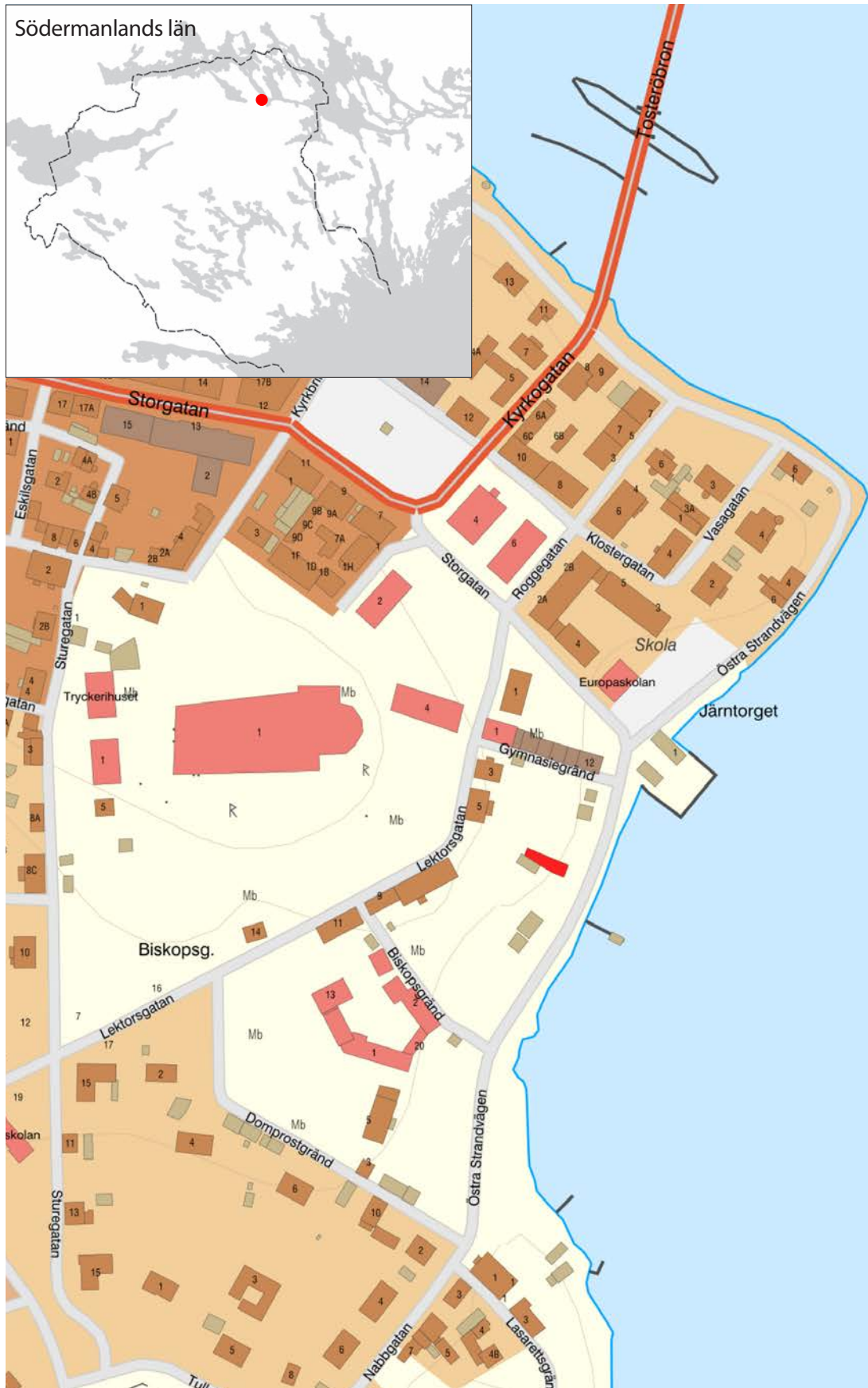
Författare: Anton Blomgren, antikvarie
Omslagsbild: Rektorsgården (SLM D2020-0739)
Foto, där ej annat anges: Anton Blomgren, Sörmlands museum
Diarienummer: KN-SLM19-0029

Allmänt kartmaterial: ©Lantmäteriet. Enligt FUK-avtal D-nr: I2018/00115

Nyköping 2021

Innehåll

Inledning	7
Sammanfattning av utförda åtgärder	7
Bakgrund	7
Antikvarisk medverkan	7
Gällande skydd	7
Historik med relevans för ärendet	9
Beskrivning av byggnaden innan renovering	10
Kulturhistoriska värden	10
Byggnadens tillstånd före renoveringen	12
Beskrivning av åtgärder	16
Schaktning och friläggande av syllar	16
Trälagningar vid västra gaveln	18
Trälagningar på norra fasaden	22
Trälagningar på södra fasaden	26
Takavvattning	28
Målningsarbeten	28
Kallmurning och dräneringsåtgärder	28
Kulturhistorisk bedömning av utförda arbeten	32
Avvikelser från beslut	32
Antikvariska iakttagelser	33
Projektrelaterad information	34
Medverkande entreprenörer	34
Använda material och färger	34
Källförteckning	35
Bilagor	36

Rectorsgårdens uthus är markerat i röd färg, och ligger i öst-västlig riktning längs med domkyrkobergets sluttning. Kartan är hämtad från Lantmäteriets kartdatabas.

Inledning

Sammanfattning av utförda åtgärder

- Marknivån vid södra fasaden, västra golven och punktvisa delar intill norra fasaden har sänkts genom handgrävning. I samband med grävningen avlägsnades buskar och träd som stod nära väggen och försämrade uttorkningen av timret.
- En stödmur har byggts mitt emot västra gaveln.
- Rötskadat timmer har renoverats genom skarvning, halvsulning eller byte av hela stockar. Nya delar har fästs med trädymplingar eller handsmidd spik.
- Golvet i boden vid västra gaveln har renoverats
- Nya delar har målats med röd slamfärg
- Hängrännor och stuprör har monterats längs takfoten på södra takfallet
- Dörrarna har målats med röd slamfärg, tjära och grön linoljefärg

Bakgrund

2019-04-29 beslutade Riksantikvarieämbetet att bevilja tillstånd till ändring av statligt byggnadsminne, uthuset "Längan" (D017002) som tillhör Rektorsgården på fastigheten Bispén 4 i Strängnäs, i enlighet med inkomna ansökningshandlingar från Statens Fastighetsverk. Som underlag för beslutet låg Protokoll från rådgivningsbesök, daterat 2019-02-15 av Anton Blomgren, Sörmlands museum, samt ett åtgärdsförslag från Alexander Nordin, Nordins Byggnadsvård AB, daterat 2019-03-25.

Antikvarisk medverkan

Enligt villkoren i Riksantikvarieämbetets beslut skulle arbetet följas av en antikvarisk medverkande som dokumenterade byggnaden före, under och efter renoveringen, samt tillställa Riksantikvarieämbetet en enkel dokumentation av arbetet sex månader efter slutbesiktningen. Som antikvarisk medverkande anlätades Anton Blomgren, Sörmlands museum, som också gjorde den inledande okulära besiktningen med efterföljande åtgärdsförslag. Eftersom Statens Fastighetsverk har upphandlat ramavtal med H O S Heymowski Olson Strömholm arkitekter, Stockholm, anlätades Sörmlands museum av dessa, som i sin tur debiterades av Statens Fastighetsverk.

Gällande skydd

Kulturmiljölagen (1988:950)

Rektorsgården med uthuset är sedan 1935 ett statligt byggnadsminne enligt regeringsbeslut 1935-01-25 och omfattas därför av 3 kap. Byggnadsminnen i Kulturmiljölagen (1988:950). För statliga byggnadsminnen finns regler om tillsyn och ändringar i Förordning om statliga byggnadsminnen m.m. (1988:1229). Skyddsföreskrifter för Rektorsgården utarbetades av Riksantikvarieämbetet och fastställdes av regeringen 1993-03-18. Skyddsföreskrifterna omfattar dock inte det aktuella uthuset.

Miljöbalken (1998:808)

Strängnäs stadskärna är område av riksintresse för kulturmiljövård (Strängnäs D18). Riksintresset skyddas enligt 3 kap. i Miljöbalken (1998:808). Det är kommunen som ansvarar för att tillgodose ett riksintresse, medan det är Länsstyrelsens ansvar att bevaka att kommunen utför sitt åtagande.

Plan- och bygglagen (2010:900)

Fastigheten omfattas av gällande detaljplan 0486-P91/10 Kyrkberget m.fl, antagen 1991-05-27. Detaljplanen omfattar förutom kv. Bispen även kv. Kyrkberget, kv. Domherren och kv. Brokikaren. Kv Bispen 4 är markerad med skyddsbestämmelsen Q, som innebär: *"Med Q betecknat område skall utgöra reservat för befintlig kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Ny byggnad med i huvudsak samma utformning får endast uppföras om befintlig byggnad till väsentlig del förstörs av våda."* Planen utgår ifrån att befintliga byggnader skall bevaras och att byggnadsrätter låses till nuvarande förhållanden.

Kommunala ställningstaganden

1978 gjorde Strängnäs kommun en kulturhistorisk byggnadsinventering av Strängnäs stadskärna (Strängnäs kommun 1978). Inventeringens riktlinjer lyder: *"Stadskärnan och den befintliga bebyggelsens karaktär skall bibehållas. Sammanhängande kulturhistoriskt intressanta miljöer skall avgränsas och skyddas. Dessa miljöer skall kompletteras med väl anpassad bebyggelse med avseende på innehåll, storlek, form, proportion, material, färg m.m. så att boende och besökande kan förstå och uppleva stadens karaktär och framväxt."*

Bild 1. Domkyrkoberget med Biskopsgården till vänster, domkyrkan i mitten och Roggeborgen i bildens högra kant. Under domkyrkans kor syns Rektorsgården. Uthuslängans östra gavel syns i cirkeln mitt. Strax till vänster syns den nu rivna byggnaden som finns utritad på 1922 års stadsplan, se motstående sida. Foto: Alf Lindhé, omkring 1910

Historik med relevans för ärendet

Uthuset ligger i nuläget inom tomten tillhörande den före detta rektorsbostaden, *Grubbska huset*, som enligt uppgift uppfördes i sin nuvarande skepnad år 1745. Gårdsnamnet antas syfta på lektorn Petrus Grubb som år 1649 inköpte fastigheten (Spong 1953, s 57). Grubb lät riva både bostadshuset och ett flertal av tomtens uthus varpå han uppförde nya hus av modernare slag (ibid.). Enligt uppgift var byggnaderna i mycket dåligt skick, förutom gårdens brygghus som även det revs för den pågående gaturegleringens skull (Leijonhufvud 1925, s 62-63). Det hindrar dock inte att timret i det nuvarande uthuset härstammar från någon av de rivna byggnaderna.

Enligt Leijonhufvud (1925) skedde flera ändringar av tomtgränserna mellan lektors- och biskopsbostäderna vid nuvarande Lektorsgatan under 1600-talet. I 1785 års stadsplan är varken uthuset eller andra träbyggnader utritade varför det inte utifrån kartan går att säga om uthuset tillhörde tomt nr. 198 eller 199 (Rektorsgården). 1922 låg emellertid uthuset på Biskopsgårdens tomt, nuvarande Kv Bispen 3. När den senaste fastighetsregleringen skedde har inte undersökts närmre.

Eftersom stadskartan från 1785 anger att tomterna längs Mälarens strand ofta är utsatta för översvämning kan det tänkas att uthuset, som ligger relativt nära strandkanten, är ditflyttat vid ett senare skede. Något som motsäger detta är Isak Fehrs historiska redogörelse om Strängnäs stad vid tillblivandet av stadsplanen 1785, där det beskrivs en mängd olika uthus nedanför både Biskops- och Rectorsgården (Fehr 1919, s 7).

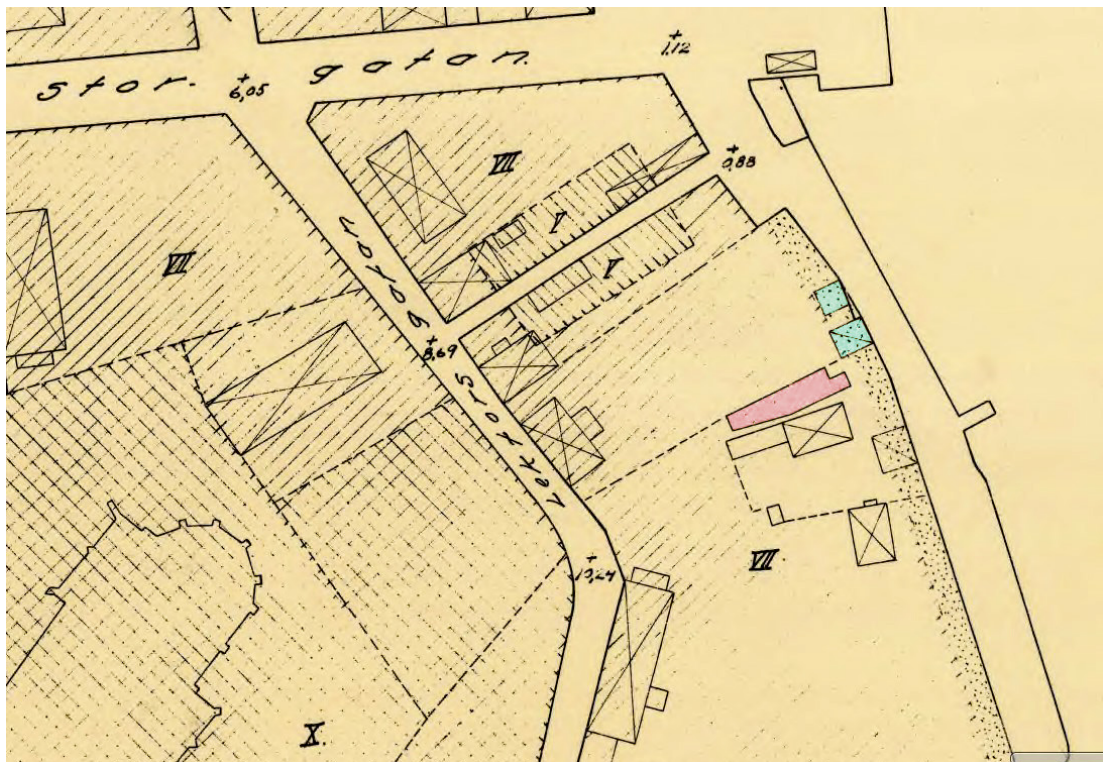

Bild 2. Stadskarta över Strängnäs från 1922 (redigerad). Uthuset, som har markerats med rött, låg under denna tid inom fastigheten Bispen 3 (Biskopsgården). Byggnaden söder om uthuset är idag riven. En av de grönmärkade byggnaderna intill vägen tros vara den panelade rödfärgade byggnaden som syns på föregående bild.

Beskrivning av byggnaden innan renovering

Fastigheten ligger på domkyrkobergets östra sluttning, som vetter mot Ulvhällsfjärden. Områdets ålderdomliga karaktär präglas i mycket hög utsträckning av domkyrkan, Biskopsgården och Roggeborgen, som är några av länets äldsta bevarade tegelbyggnader. Runt domkyrkobergets östra sluttning löper Lektorsgatan, som angränsar till samtliga nämnda fastigheter. Från Lektorsgatan löper vattugränderna Domprostgränd, Biskopsgränd och Gymnasiegränd, som utgör rester av det medeltida gatunätet.

Uthuset är liggtimrat, men större mittdelen av byggnadens fasader är panelade med lock- och locklistpanel. Endast byggnadens östra del är opanelad. Hela byggnaden är rödfärgad. Grunden utgörs av natursten som delvis fogats med cementbruk. Eftersom uthuset är byggt i en sluttning ligger rummens golv i olika nivåer.

Alla dörrar är belägna vid byggnadens norra fasad. Dörren längst åt öster är fiskbenspanelad och tjärad. De tre mittersta bräddörrarna är målade med svart slamfärg. Dörren längst åt väster har smalare pärlspontpanel och är målad med svart oljefärg. Flera av dörrarna har smidda järnbeslag, sannolikt från 1700-talet.

På fasaden mot söder, som vetter mot Biskopsgården, finns ett liggande, spröjsat grått fönster. Fönsterglasat är munblåst och hörnjärnen är pressade.

Sadeltaket är täckt med enkupigt handslaget tegel. Vindskivorna och vattbrädorna är svarta. Taket har inget avvattningssystem.

Kulturhistoriska värden

Rectorsgården med uthuset är en viktig del av den historiskt rika bebyggelsemiljön på Domkyrkoberget, vars främsta karaktärsbyggnader utgörs av domkyrkan, Biskopshuset, Konsistoriehuset, Roggeborgen, Gymnasiehuset och Lyktan. Rectorsgården, och i viss mån även dess uthuslänga, har en stark koppling till och representerar läroverkets betydelsefulla ställning i Strängnäs. Detta utgör ett samhällshistoriskt värde.

Eftersom det idag är mycket sällsynt med äldre träbebyggelse i stadskärnor, i synnerhet ekonomibyggnader av trä, tillmäts Rectorsgårdens uthus ett stort historiskt värde.

Uthuset kan betraktas på nära håll från Östra Strandvägen, framför allt byggnadens östra del med den äldre synliga timmerstommen. Uthuset bidrar därför i hög grad till upplevelsen av domkyrkoberget, betraktat från öster. För detta tillmäts uthuset stora miljömässiga värden.

Byggnadens timmer tros till vissa delar vara från 1700- eller kanske till och med 1600-talet. Det är ovanligt med timmer av så pass hög ålder, särskilt i profana byggnader, varför byggnaden tillmäts såväl dokumentvärden som byggnadshistoriska värden.

*Bild 3. Uthusets norra fasad innan renovering. Till höger i bilden syns Biskopsgårdens karakteristiska renässansgavel.
Foto: 2019-09-17. (SLM D2020-0740)*

Bild 4. Södra fasaden innan renovering. Det röda uthuset med vitspröjsade fönster är Biskopsgårdens uthus. Ovanför detta skymtar Rectorsgårdens vita fasader och röda tegeltak. Foto: 2019-09-17. (SLM D2020-0741)

Byggnadens tillstånd före renoveringen

Stora delar av timmerstommen låg under eller mycket nära mark och var därför kraftigt rötskadad. De delar av stommen som låg under marknivå kunde inte inspekteras, varför det heller inte gick att förutsäga vilka åtgärder som skulle krävas.

Orsaken till den höga marknivån var troligtvis att marken inte hållits rent från löv och sly som i stället vuxit fritt, förmultnat och under årens lopp byggt upp nya jordlager. De mest utsatta delarna av timmerstommen var runt den västra gaveln och större delen av norra fasaden. Där låg syllstockarna delvis helt under marken och tillfördes hela tiden ny fukt eftersom marken lutade mot byggnaden.

Byggnaden hade även skador på själva fasaden, huvudsakligen i längans östra del med synlig timmerstomme. Nästan alla av dessa skador fanns i splintveden på det äldre timret, intill de senaste lagningarna.

Själva gaveln mot öster var i gott skick.

Byggnaden hade ingen takavvattning. Detta innebar problem vid framför allt den södra fasaden som angränsar tätt till grannfastighetens uthus (Biskopsgården, Kv Bispen 3). Eftersom de båda byggnaderna står mycket tätt intill varandra (omkring en meter), kom regnvattnet från Rectorsgårdens uthus att rinna längs med södra takfallet rakt ut på fasaden på Biskopsgårdens uthus, som hade stora rötskador just av denna orsak.

På den norra fasaden bedömdes den icke befintliga takavvattningen inte vara något större problem. Däremot lutade marken kraftigt mot byggnaden, särskilt vid en äldre vinbärsbuske som växte tätt intill stengrunden, vilket fick vattnet att rinna in under byggnaden.

Dörrarna hade rötskadat ändträ och bortfallen snedställd panel. Färgen på dörrarna var sprucken och solblekt.

Bild 5. Södra fasadens östra del innan renovering. Foto: 2019-09-17. (SLM D2020-0742)

Bild 6. Södra fasaden strax nedanför Biskopsgårdens uthus, innan renovering. Foto: 2019-09-17. (SLM D2020-0743)

Bild 7. Dropprummet/gången mellan de båda uthusen på fastigheterna Bispen 3 som tillhör Svenska kyrkan (till vänster) och Bispen 4 (till höger). Vy mot öster. Foto: 2019-09-17. (SLM D2020-0744)

Bild 8. Västra gaveln innan renovering. I bildens högra kant syns hörnet och vindskivan på Biskopsgårdens uthus (grannfastigheten Bispen 3). Foto: 2019-09-17. (SLM D2020-0745)

Bild 9. Norra fasadens västra del, innan renovering. Foto: 2019-09-17. (SLM D2020-0746)

Bild 10. Norra fasadens mittersta del, innan renovering. Foto: 2019-09-17. (SLM D2020-0747)

Bild 11. Norra fasadens östra och förmodligen äldsta del, innan renovering. Foto: 2019-09-17. (SLM D2020-0748)

Beskrivning av åtgärder

Schaktning och friläggande av syllar

Initialt planerades betydligt mer långtgående ingrepp i marken än vad som kom att genomföras. Marken planerades att sänkas med närmare en hel meter på vissa ställen, och för att åstadkomma en bättre dränering av marken planerades att gräva ett ca 1 meter brett dike intill byggnaden och fylla detta med grus (krossmaterial). Att göra så kraftiga släntningar hade visserligen förbättrat vattenavrinningen från byggnaden och därmed skapat bättre förutsättningar för att hålla byggnadens stomme i ett torrt skick. Däremot hade det förändrat själva omgivningens karaktär på ett mycket negativt sätt, som inte hade varit förenligt med fastighetens kulturhistoriska värden, tillika byggnadsminnets skyddsföreskrifter, q-bestämmelsen i den gällande detaljplanen eller riksintressets mål och riktlinjer.

Efter samråd med projektledare Ulrika Gräns på Statens Fastighetsverk föreslog jag som antikvarisk medverkande att största tillåtna sänkningen av marknivån skulle bestämmas till ca 20 cm, och att dikesbredden inte fick bli mer än 30 cm. Endast natursten fick användas till fyllning av schakt (ej krossmaterial).

Punkvisa delar av marken vid norra fasaden schaktades, så att marken lutade från byggnaden. Vinbärsbusken vid norrsidans nedre del togs bort, dels för att underlätta trälagningarna men också för att busken hindrade timret från att torka ut ordentligt.

Bild 12. Västra gaveln efter att jordmassorna som begravt stommens och fasadens nederdel schaktats bort. Foto: 2019-12-03. (SLM D2020-0749)

Bild 13. Södra fasaden, i dropprummet/gången mellan grannfastighetens (Biskopsgårdens) uthus. Foto: 2019-12-03. (SLM D2020-0750)

Bild 14. Södra fasadens östra del efter att jordmassorna schaktats bort. Foto: 2019-12-03. (SLM D2020-0751)

Hålet fylldes igen med jord. Den gjutna betongplattan framför bräddörren (fjärde dörren från öster) bilades bort, och marken vid norrfasadens övre (västra) del släntades i nordlig riktning ut mot trädgården.

Marken runt västra gaveln schaktades för att frilägga syllstocken och för att permanent öka avrinningen av regnvatten. Slutligen schaktades marken längs hela den södra fasaden, där syllarna delvis låg helt under marknivån. Som mest grävdes ca 3-5 decimeter, upp till 0,5 meter ut från fasaden.

Eftersom hela fastigheten är klassad som fornlämning, övervakades schaktningen av en arkeolog. Enligt den arkeologiska rapporten (Norberg 2019) utgjordes de schaktade massorna endast av matjordslager. I fyndväg påträffades endast sentida avfall i form av bl.a. glas, djurben och keramik, men inget som var av arkeologiskt intresse.

Björken som stod intill norra fasaden sågades ner, eftersom trädets rötter bedömdes kunna utgöra en risk för nya skador och för att lövkronan gav upphov till både skugga och stora mängder löv på taket, som ofta samlas under tegelpannorna och där utgör en grogrund för fukt- och rötskador.

Trälagningar vid västra gaveln

Skadade delar av fasadpanelen sågades av. Sågningen gjordes snett uppåt, för att hindra regnvatten från att tränga in i skarven.

Knutskallarna vid nordvästra hörnet visade sig vara kraftigt rötskadade efter att den befintliga panelen i knutlådan avlägsnats. Det bedömdes dock som tillräckligt att byta de tre nedersta timmervarven, för att stommen skulle hålla ihop. Stommen lyftes med domkraft och tillfälligt uppställda bjälkar. De två nedersta timmervarven på västra gaveln togs bort och ersattes med nytt timmer. Likaså byttes de tre nedre timmervarven på norra fasaden närmast västra gaveln. De övre timmervarven på norrfasadens närmast västra gaveln lagades ej, men täcktes med ny panel. För att ge knutarna bättre stadga monterades en spännbjälke med fransk träskruv på insidan, med rörligt bultförband i avlånga hål för att klara timrets naturliga rörelser.

I innerväggen bakom norra fasaden närmast västra gaveln skarvades syllstocken och fästes med trädymlingar. I andra och tredje timmervarvet gjordes halvsulningar som fästes med torxskruv från insidan.

Allt timmer handbilades och dymlades med trädymlingar. Enstaka mindre halvsulningar dymlades ej, utan skruvades med torxskruv från insidan.

Gavelns nederdel spikades med två liggande offerbrädor. Mellan offerbrädorna och lockpanelen monterades en vattbräda för bättre avvattning. Knutskallarna täcktes med panel. All panel spikades med ny handsmidd spik, likt befintlig panel. Att förändra fasadens utseende och konstruktion på det sättet motiverades med att den befintliga stående panelen inte hade kunnat tas bort i sin helhet, eftersom brädorna satt fast med spik vars

*Bild 15. På västra gaveln byttes de två nedersta stockarna, innan panelen spikades tillbaka och delvis renoverades.
Foto: 2019-12-19. (SLM D2020-0752)*

Bild 16. Västra gaveln efter avslutade trälagningar. Foto: 2020-01-29. (SLM D2020-0753)

Bild 17. Boden i västra gaveln (vy mot sydväst). Golvbjälkarna kompletterades med brädor för att tillskapa ytterligare höjd mellan golvplankorna och marken. Till höger syns gavelns nya timmer. Foto: 2020-02-17. (SLM D2020-0754)

Bild 18. Boden i västra gaveln (vy mot nordväst). Pågående golvrenovering. Till höger syns hörnet mellan västra och norra väggen, där en spännbjälke monterats för att ge knutarna bättre stadga. Foto: 2020-02-17. (SLM D2020-0755)

Bild 19. Hörnet mellan västra gaveln och norra fasaden under pågående trälagningar. I hålet bakom den rödfärgade fasaden syns innerväggens skarvade och dymlade syll. Foto: 2019-12-19. (SLM D2020-0756)

Bild 20. Hörnet mellan västra gaveln och norra fasaden efter avslutade trälagningar. Foto: 2020-02-17. (SLM D2020-0757)

riktning gick diagonalt i olika riktningar och på så vis hindrade brädan och spiken från att dras rakt ut. Att dra ut varje spik för sig hade varit mycket svårt och dessutom skadat brädorna. Dessutom var det endast brädornas ändträ som var skadat - merparten av panelen var i utmärkt skick och av en bredd och ålder som tillmättes kulturhistoriska och miljömässiga värden. Eftersom offer- och vattbrädorna skulle målas med rödfärg och därför harmoniera med den övriga fasaden, bedömdes ändringen inte bli särskilt iögonfallande, och inte heller medföra en förvanskning av byggnadens kulturvärde.

Trägolvet i boden närmast västra gaveln var rötskadat och byttes. För att erhålla bättre luftcirkulation under golvet kompletterades golvbjälkarna med en liggande bräda. Fyllningen under brädorna utgjordes av kolstybb, som togs bort.

Trälagningar på norra fasaden

Syllstocken i norra fasadens västra del närmast gaveln byttes helt och låstes med trädymlingar. Andra och tredje timmervarvet intill västra gaveln byttes. Delar av panelen på knutlådorna var i gott skick och kunde återanvändas (nordvästra hörnet). Panelen på andra knutlådan från väster renoverades med nytt virke lika befintligt.

Syllen under tredje och fjärde dörren byttes ut och dymlades med trädymlingar. De svartmålade brädorna ovanpå syllarna var i gott skick och återanvändes. Rötskadad panel byttes helt eller sågades av vid ändarna och skarvades med ny panel av samma dimension.

Bild 21. Rötskadad syllstock under tredje och fjärde dörren räknat från öster (norra fasaden). Foto: 2019-12-19. (SLM D2020-0758)

Bild 22. Norra fasadens västra del efter avslutade trälagningar. Foto: 2020-02-17. (SLM D2020-0759)

Bild 23. Syllstock och halvsulning samt skarvad panel spikad med handsmidd spik. Foto: 2020-03-10. (SLM D2020-0760)

Bild 24. Hål i norra fasadens östra del, efter att rötskadad splintved tagits bort. Foto: 2020-03-10. (SLM D2020-0761)

Bild 25. Ilagning med nytt virke i norra fasadens östra del. Foto: 2020-03-10. (SLM D2020-0762)

Bild 26. Skarvad och dymlad syllstock i norra fasadens östra del. Foto: 2020-03-10. (SLM D2020-0763)

Bild 27. Ilgning med nytt virke i norra fasadens östra del. Nya delar bilades för hand till ytstruktur lika befintligt timmer. Foto: 2020-03-10. (SLM D2020-0764)

Bild 28. Ny profilhyvlad panel på dörren längst åt öster. Foto: 2020-07-23. (SLM D2020-0765)

Bild 29. Norra fasadens östra tillika byggnadens äldsta del, efter avslutade trälagningar. Foto: 2020-07-23. (SLM D2020-0766)

Östra delen av fasaden mot norr var den del av byggnaden som hade både äldst och mest rötskadat timmer. Med orsak av sprätthuggningskaraktären på timrets insida, bedömdes vissa timmerstockar kunna härstamma från 1700- eller 1600-talet. De många lagningarna kan vara ett tecken på att timret är av något sämre kvalitet.

Skadorna i timret på fasaden var av varierande grad, varför också lagningarna gjordes mer eller mindre omfattande. Många av skadorna fanns i anslutning till äldre skämmande lagningar, varför dessa togs bort. Ingen timmerstock byttes i sin helhet eftersom rötskadorna inte var genomgående. Några av stockarna halvsulades till mycket stor del, bl.a. syllstocken samt fjärde, femte och åttonde varvet som snedskarvades och låstes med trädymlingar. Övriga mindre ilagningar spikades med handsmidd spik.

Allt nytt virke bilades för hand till ytstruktur lika befintligt timmer.

Dörren längst åt öster med snedställd panel hade rötskador i nederdelen, samt tidigare lagningar med brädor av avvikande storlek och profil. Rötskadade delar och skämmande lagningar togs bort och ilagades med ny panel som profilhyvlades lika den äldre panelen och spikades med handsmidd spik. Befintligt lås sattes tillbaka efter renovering.

Trälagningar på södra fasaden

Timmerskadorna på södra fasaden var mindre omfattande, troligtvis med anledning av att den är mer exponerad för sol och därför torkar ut snabbare än fasaden mot norr.

Syllstocken på södra fasaden närmast östra gaveln var kraftigt rötskadad i ena änden. Stocken delades på mitten och skarvades med nytt timmer som låstes med trädymlingar. Mellan syllen och grundstenarna lades bitar av tjärpapp. Offerbrädorna utanpå syllens nederdel närmast marken var kraftigt rötskadade och byttes helt.

Äldre halvsulningar av sämre kvalitet och utförande togs bort. Rötskadad splintved på fasadtimret intill de gamla halvsulningarna höggs bort och ilagades med nytt virke som spikades med handsmidd spik. Nytt virke bilades för hand till utseende lika befintligt timmer.

Knutlådan väster om den synliga timmerväggen var delvis rötskadad och renoverades med nya brädor i dimension lika befintligt.

Liksom västra delen av norra fasaden (närmast västra gaveln) kapades rötskadat ändträ på den stående lockpanelen och byttes mot en vattbräda och två offerbrädor, som figursågades runt grundstenarna för att utgöra bästa möjliga skydd mot grävlingar.

Där lockpanelens ändträ kapats på grund av röta spikades liggande offerbrädor och en vattbräda. Offerbrädorna figursågades för att passa över grundstenarna. All panel spikades med ny handsmidd spik.

Bild 30. Skarvad syllstock på södra fasadens östra del, samt en renoverad knutlåda. Foto: 2020-02-17. (SLM D2020-0767)

Bild 31. Mindre trälagningar på södra fasadens östra del. I bildens nedre vänstra hörn syns den skarvade syllstocken. Foto: 2020-08-31 (SLM D2020-0768)

Bild 32. Södra fasaden, strax nedanför (öster om) Biskopsgårdens uthus. Lockpanelens ruttna ändträ kapades. Den övre delen av syllen timmerlagades. Likt gaveln och övriga delar på södra fasaden monterades offerbrädor och en vattbräda. Enstaka panelbrädor skarvades. Foto: 2020-08-31. (SLM D2020-0769)

Takavvattning

För att minska mängden regnvatten vid uthusets norra fasad, som skuggas konstant av uthuset på grannfastigheten Bispen 3 (Biskopsgården) och därför är mycket känslig för en hög fuktbelastning, monterades hängrännor med stuprör. Uthuset har aldrig tidigare haft hängrännor, varför åtgärden utgör ett nytillskott. Detta förordades av mig som antikvarie med motiveringen att det är ett enkelt sätt att föra undan stora mängder regnvatten som annars rinner rakt ut på Biskopsgårdens uthus fasad, och ned i det smala dropprummet/gången mellan de båda byggnaderna där fukten har svårt att torka ut.

Målningsarbeten

Fasader

Renoverade delar ströks med röd slamfärg. Eftersom Statens Fastighetsverk avser att fortsätta underhållet med den ljusa Falu rödfärgen, i stället för den mörka, kunde detta tillåtas även om de nymålade delarna i nuläget upplevs som betydligt mer färgstarka än den övriga fasaden.

Dörrar

Dörren med snedställt profilhyvlat panel längst åt öster samt dörrfodren ströks med svartpigmenterad tjära, lika befintligt.

De tre mittersta portarna med stående locklistpanel hade rester av rödfärg under den svarta färgen, varför dessa skrapades trärena och ströks med ljus Falu rödfärg, som mer liknar äldre slamfärger än den mörka faluröda färgen.

På dörren längst åt väster hittades färgskikt av grön linoljefärg under den svarta färgen. Under 1800-talets andra hälft var det relativt vanligt med dörrar i färgstarka gröna nyanser, med pigment som t.ex. kromoxidgrön eller zinkgrön. Det kan därför hållas för troligt att dörren ursprungligen varit målad med grön linoljefärg. Som antikvarisk medverkande bestämde jag tillsammans med projektledare Ulrika Gräns att dörren skulle återgå till det tidigare utseendet, varpå den skrapades trären och ströks med grön linoljefärg enligt anvisad kulör.

Kallmurning och dräneringsåtgärder

Vid västra gaveln byggdes en stödmur mot väster av natursten. Bakom muren en dränerande skikt av singel, med natursten ovanpå av estetiska skäl. På så vis är dagvattnet, som rinner från domkyrkoberget, tänkt att dräneras bakom stenmuren och under byggnaden. Bakom/under dräneringsskiktet av singel lades en geotekstil för att hindra de bakomliggande jordmassorna att erodera genom stödmuren.

Mellan stödmuren och byggnadens (västra) gavel lades ett dräneringsrör som leder dagvattnet till byggnadens norra och södra sidor, där marken lutar ner mot stranden. Ovanpå dräneringsröret och marken lades ett ca 15 cm djupt lager av natursten. Syftet med att lägga sten intill fasaden var att hindra de grävlingar som tidigare orsakat åter-

Bild 33. Foto: 2020-07-23. (SLM D2020-0770)

Bild 34. Foto: Ulrika Gräns, Statens Fastighetsverk

Bild 35. Foto: Ulrika Gräns, Statens Fastighetsverk

Bild 36. Dörren längst åt öster, efter tjärning. Foto: Jörgen Malm, SFV

Bild 37. Dörren längst åt väster efter målning med linoljefärg. Fodren skulle dock ha målats med röd slamfärg. Foto: Jörgen Malm, SFV

Bild 38. Plankdörrarna efter rödfärgning med slamfärg. Foto: Jörgen Malm, SFV

kommande problem genom sina bon under byggnaden. Stenen får alltså ses som ett tillskott som inte har någon anknytning till varken byggnadens eller områdets tidigare historia och karaktär, men som bedömdes som en acceptabel kompromiss mellan att bevara det kulturhistoriska värdet och att lösa ett angeläget problem. Lösningen förenklar på så vis renhållning av gaveln från höstlöv, växande sly och dylikt.

Här understryks vikten av att hålla uppsikt över offerbrädorna vid gaveln, eftersom de ligger delvis under naturstenen och därför riskerar att inte torka ut ordentligt efter regn- eller snöväder. Allra helst bör stenen allra närmast offerbrädorna tas bort.

Vid norrfasadens timrade fasad fylldes den urgrävda marken med natursten, ca 10-15 cm djupt och ca 30 cm ut från fasaden. Även detta gjordes i syfte att motverka grävlingar från att ta sig in under byggnaden.

Kulturhistorisk bedömning av utförda arbeten

Arbetet har gjorts med stor hantverksskicklighet och omsorg om byggnadens kulturhistoriska värden. Så mycket befintligt virke som möjligt har sparats, och lagningar har endast gjorts där det bedömdes som helt nödvändigt. Arbetet har gjorts med traditionella metoder. Timmerstockarna har skräatts för hand med timmerbilar till utseende lika befintligt, och låsts med traditionella trädymlingar. Vissa synliga lagade delar har fästs med handsmidd spik. Enstaka invändiga lagningar har fästs med torxskruv.

De stockar som skarvats eller bytts i sin helhet har inte bilats på insidorna. Tanken med detta var att de nytillkomna stockarna vars insidor är obearbetade (endast sågade) ska vara lätta att skilja från de äldre stockarna med sprätthuggna insidor. Detta underlättar framtida dateringar av timret.

Stödmuren vid västra gaveln kan möjligtvis i viss mån upplevas något tillgjord och lite för ”pittoresk”, men syns å andra sidan bara om man står direkt intill själva muren. Den påverkar därför i mycket liten omfattning fastighetens och domkyrkobergets karaktär tillika miljömässiga värden.

Val av färg och kulörer på dörrarna har gjorts helt efter iakttagelser av äldre färgtyper och kulörer på plats. Målningsarbetet har på så vis medfört att byggnaden är mer lik dess tidigare utseende. Dörrfodren runt dörren längst åt väster (se bild 37) skulle dock ha målats med röd slamfärg men målades i samma gröna kulör som dörren, vilket inte var rätt. Detta bör åtgärdas av fastighetsförvaltaren vid lämpligt tillfälle.

De nya hängränorna och stuprören på byggnadens södra fasad är ett nytillskott, men har accepterats eftersom det medför bättre bevarande av det delvis mycket gamla timret, som utgör byggnadens viktigaste kulturhistoriska värde.

Arbetena kan därför godkännas.

Avvikelser från beslut

Inga avvikelser från Riksantikvarieämbetets beslut har gjorts.

Antikvariska iakttagelser

Byggnadens nordöstra hörn vilar på en stående timmerstock som står på en grundsten. Det är i sig ovanligt med timmerbyggnader som vilar på stående timmer. Timmerstocken är dessutom obarkad och rödfärgad. I regel brukar barken alltid tas bort, eftersom den motverkar en snabb uttorkning och istället kan bidra till rötskador, och ofta inbjuder till insektsangrepp. Av allt att döma verkar timmerstocken dock vara i ett gott skick.

Vid västra gaveln upptäcktes ett inbyggt utrymme, en s.k. sval, som är belägen utanför själva timmerstommen. Sådana utrymmen är ofta vanliga på uthus och förrådsbyggnader, och fungerar ofta som förvaring och till skydd mot regn. De är dock vanligare på entrésidan, än på byggnadens baksida. Det kan också ha att göra med byggrätter och att man ville maximera den bebyggda ytan, motsvarande det vi idag benämner som största tillåtna byggarea. Eftersom utrymmet inte nås via någon lucka eller dörr, är det möjligt att utrymmet övergivits och bara spikats igen. Med andra ord är det mycket svårt att slå fast vad just svalen på Rektorsgårdens uthus har haft för funktion. Byggnadsdelen har dock ett byggnadshistoriskt värde, och bör bevaras vid framtida renoveringar.

Bild 39. Stående timmerstock vid byggnadens nordöstra hörn. Betongen intill bilades bort under arbetet. Foto: 2019-09-17. (SLM D2020-0771)

Bild 40. Svalen bakom uthusets sydvästra hörn. Se även bild 19. (SLM D2020-0772)

Projektrelaterad information

Fastighet - Bispen 4

Kommun - Strängnäs kommun

Fastighetsägare - Statens Fastighetsverk

Beställare - Statens Fastighetsverk

Antikvarisk medverkande - Anton Blomgren, Sörmlands museum

Medverkande entreprenörer

Arkeologisk schaktövervakning - Sörmlands arkeologi AB, Vagnhärad

Timmerlagningar - Nordins Byggnadsvård, Södertälje

Markarbeten - Bergs Gård Mark & Bygg, Trosa

Målningsarbeten - Sandå Sverige AB, Rosersberg

Montering av takavvattning - AB Oskar Jansson Plåt & Smide, Bandhagen

Använda material och färger

Timmer och brädor av furu levererades från Indian Wood AB i Ekshärad. De kraftigaste syllarna vid uthusets östra del skräddes av eget rundvirke från en skog utanför Mariefred.

Spik - Handsmidd spik

Tjärpapp - YAP2200

Slamfärg - Falu röd Ljus

Linoljefärg - Engwall o Claesson, NCS 5030-G30Y

Tjära - Auson svarttjära

Takavvattning - Plannja Tradition, stålplåt

Fiberduk bakom stödmur- Klass N3

Källförteckning

Tryckta källor och litteratur

Fehr, Isak. (1919). Strängnäs år 1785. Strängnäs:

Leijonhufvud, Karl K:son (1925). En bok om gamla Strängnäs. Strängnäs: Strengnäs tidning

Norberg, Lars. (2019). Arkivrapport - Fornlämning L1983:1114 (Strängnäs 314:1), fastigheten Bispen 3 & 4, Strängnäs socken & kommun, Södermanlands län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Rapport 2019:22. Sörmlands Arkeologi AB.

Spong, Berit (1953). Strängnäs. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Muntliga uppgifter

Nordin, Alexander. Timmerman och huvudentreprenör Nordins byggnadsvård, Södertälje. Telefonsamtal 2020-12-23.

Kartor och bildmaterial

Stadsplan 1785, Strängnäs stad. Lantmätare Anders Forsman. Aktbeteckning C71-1:6. Lantmäteriets kartdatabas.

Stadsplan 1922, Strängnäs stad. Aktbeteckning 04-sts-24. Lantmäteriets kartdatabas.

Fotografiet av Strängnäs på sidan 8 (Bild 1) är taget av Alf Lindhé och är hämtad från boken *Bilder från Strängnäs jämte några dikter* av Vilhelmina Samuelsson (1910). Utgiven av Wald. Zachrissons förlag AB, Göteborg.

Bilagor

Beslut avseende ansökan om tillstånd till ändring av statligt byggnadsminne

**SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÄMBETET**

ANSÖKNINGSBLANKETT
Ansökan om tillstånd till ändring
av statligt byggnadsminne (SBM)

☐ = obligatorisk uppgift
* = ifylls i förekommande fall
①-⑩ = se anvisningarna i bilaga 1 (tips: skriv ut inför ifyllandet)

Nyhet!

v.3.2 2018.05.15 s. 1/1

Skicka ansökan både med
e-post och post till:

registrator@raa.se

Riksantikvarieämbetet
Kulturmiljöavdelningen
Box 5405
114 84 STOCKHOLM

Ink 2019-04-17 3
Dnr: RAA-2019-1288
S. 4, 3

Ankomststämpel, dnr.

1. Ärendet Obs. använd den senaste blankettversionen som hämtas från RAA:s hemsida

1.1 ☐ Ange kortfattat de åtgärder som tillstånd söks för. Objektet ska anges vid punkt 2 och skälen vid punkt 3.11. ① Se anvisningarna i bilaga 1.

Renovering av timmerhus, byte av rötat timmer och borttagande av betongdetaljer mm. Enligt bilagor.

2. Uppgifter om ärendebeteckning, SBM, fastighet och sökanden

2.1 ☐ Sökandens dnr 2.2 Tidigare RAA-dnr 2.3 ☐ Namn på SBM (objektet) enligt regeringsbeslutet 2.4 * Byggnadsnamn/beteckning enl. skyddsbestämmelserna

0821/19 0821/19 Rectorsgården, uthuset "Längtan"

2.5 Egen byggnadsbeteckning 2.6 ☐ Fastighetsbeteckning enligt Lantmäteriets fastighetsregister 2.7 ☐ Kommun 2.8 ☐ Län

D017002 Strängnäs, Bispén 4 Strängnäs D

2.9 ☐ Förvaltningsmyndighet 2.10 ☐ Adress dit beslutsoriginal ska sändas (ifylls ej av SFV) ☐ Postnummer ☐ Postort

SFV

2.11 ☐ Ärendensvarig/förvaltare, namn ☐ Telefon ☐ E-post

Ulrika Gråns 010-4787610 ulrika.grans@sfv.se

2.12 * Kontaktperson hos myndighet om annan än enligt 2.11 * Telefon * E-post

3. Uppgifter om framställan och om åtgärder som ansökan avser

3.1 ☐ Sökanden efterfrågar 3.2 ☐ Tillstånd söks för permanenta åtgärder. Ange datum i format (ååååmmdd)

☒ Beslut alternativt ☐ Yttrande ☐ Nej ☒ Ja → Åtgärden påbörjas *20190402 / avslutas *20200301

3.3 ☐ Tillstånd söks för tidsbegränsade/tillfälliga engångsåtgärder ② 3.4 ☐ Generellt tillstånd ③ söks för återkommande åtgärder

☐ Nej ☐ Ja → från * / till * (ååååmmdd) ☐ Nej ☐ Ja → för * ☐ 5 år / * ☐ 10 år / * år

3.5 ☐ Beskriv åtgärderna kortfattat här (oavsett bilaga). Ev. fortsättning pkt. 8 ④

Timmerhuset har stockar och syllar som är ruttna och behöver bytas för att byggnaden ska fortleva. Vidare vill vi ta bort sentida betong som gjutits på vissa platser, utlåtande från Sörmlands museum visar på nödvändigheten av dessa åtgärder. Timmerman Alexander Nordin har också sammanställt ett underlag om vad som bör göras. Avsikten är att beställa detta arbete av Alexander Nordin, Nordins Byggnadsvård.

3.6 ☐ Åtgärderna omfattar/medför eller påverkar byggnadsminnet (fler alternativ kan anges, minst ett måste anges):

☒ Exteriör (byggnad) ☐ -ramp, lyftanordning ☐ Skyddat rum ☐ -ny bebyggelse

☒ -fasader, tak ☐ -tillbyggnad ☐ Ytskikt, utsmyckning ☐ -mark, park, träd, vegetation

☐ -nya material ☒ Stomme ☐ Nya material/metoder ☐ -skyltar

☐ -ny kulör ☐ Planlösning ☒ Tillståndspliktigt underhåll ☐ -belysning

☐ -nya/ändrade detaljer ☐ Fast inredning ☐ Konserveringsåtgärder ☒ Återställande/rekonstruktion

☐ -ny/ändrad skyltning ☐ Tekniska installationer ☐ (Skydds)område ☐ Annat, ange kortfattat nedan:

3.7 ☐ Bedöm vilka punkter i skyddsbestämmelserna de föreslagna åtgärderna påverkar/berör: Skyddsbestämmelser saknas

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10, Punkt(er) nr: ☒

3.8 ☐ Finns ett fastställt vårdprogram? 3.9 ☐ Följer åtgärderna vårdprogrammets målsättning/vårdkrav?

☐ Ja ☒ Nej ☐ Ja ☐ Delvis ☐ Nej ☒ Åtgärderna kan inte relateras till målsättning/vårdkrav

3.10 * Ange kortfattat (oavsett bilaga) skälen till varför åtgärderna delvis följer/inte följer vårdprogrammet. Ev. fortsättning pkt. 8

Det tycks saknas skyddsbestämmelser för denna byggnad.

3.11 ☐ Ange skälen för åtgärderna (fler alternativ kan anges, minst ett måste anges)

☐ Arbetsmiljö ☐ Energieffektivisering ☐ Ny hyresgäst ☒ Underhållsbehov

☐ Personersäkerhet ☐ Inomhusklimat ☐ Hyresgäst Anpassning ☐ Konserveringsbehov

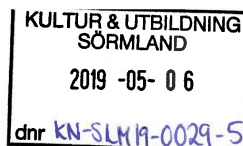
☐ Brandsäkerhet ☐ Skalskydd ☒ Skador ☒ Kulturhistoriska skäl

☐ Tillgänglighet ☐ Ny/ändrad användning ☒ Upprustningsbehov ☐ Andra skäl, ange kortfattat nedan:

Riksantikvarieämbetet
Box 5405, 114 84 Stockholm

Besöksadress Storgatan 41, Stockholm
Tel 08-5191 8000

Hemsida www.raa.se
E-post registrator@raa.se

1/1

BESLUT/YTTRANDE

avseende ansökan om tillstånd till ändring av statligt byggnadsminne (SBM)

Avdelning: Kulturmiljöavdelningen
 Enhet: Förvaltningsärenden och bidrag
 Klassificering 3.4.3
 Dnr RAÄ-2019-1288
 Datum 2019-04-29

- ☐ Fortifikationsverket
☐ Kungl. Djurgårdens förvaltning
☐ Naturvårdsverket
☒ Statens fastighetsverk, Box 2263, 103 16 Stockholm
☐ Sveriges lantbruksuniversitet
☐ Sjöfartsverket
☐ Trafikverket

Rectorsgården, uthuset "Längan" (D017002), Strängnäs, Bispen 4, Strängnäs kommun, Södermanlands län, renovering av timmerhus, byte av rötskadat timmer och borttagande av betongdetaljer

Till detta beslut hör ansökningsblankett med sökandens beteckning 0821/19 och datum 2019-04-03.

Yttrande	☐ Åtgärderna kan ligga till grund för en ansökan efter fortsatt projektering	
	☐ Åtgärderna kan ligga till grund för en ansökan efter fortsatt projektering med undantag, se yttrandebilaga	
	☐ Åtgärderna kan inte ligga till grund för en ansökan/fortsatt projektering, se yttrandebilaga	
	☐ Åtgärderna har påbörjats eller genomförts utan tillstånd. Tillståndsprövning utförs inte i efterhand. RAÄ påminner om bestämmelserna i 7 § förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen.	
Beslut	☒ Tillstånd lämnas enligt ansökan	☐ Tillstånd lämnas med undantag, se beslutsbilaga
	☐ Generellt tillstånd lämnas enligt ansökan	☐ Tillstånd lämnas inte, se beslutsbilaga
Villkor för beslut	☒ Åtgärderna ska vara påbörjade inom två år från beslutsdatum. Tillståndet upphör att gälla om åtgärderna inte har påbörjats inom den angivna tiden. Sökanden ska meddela Riksantikvarieämbetet om åtgärderna inte har påbörjats inom två år från beslutet.	
	☐ Antikvarisk medverkan med dokumentation enligt villkorsbilaga	
	☒ Enkel dokumentation ska tillställas Riksantikvarieämbetet inom sex månader efter avslutade arbeten	
Skälen:	☒ Tillräckliga/särskilda	
	☐ ej tillräckliga/ej särskilda	
Utförandet: ☒ acceptabelt ☐ ej acceptabelt		
RAÄ:s synpunkter/övrigt: Dokumentation ska utföras i enlighet med ansökan.		
Detta beslut har fattats med stöd av 7 § förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen av		
☐ tf./ ☐ biträdande/ ☒ enhetschefen/ ☐ avdelningschefen/ ☐		
Namnteckning beslutande		Namnförtydligande beslutande
		Solveig McKenzie
efter föredragning av ☒ handläggaren ☐		
Namnteckning föredragande		Namnförtydligande föredragande
		Kersti Lilja

Exp

v. 2018-06-20

ANSÖKNINGSBLANKETT

Ändring av statligt byggnadsminne

s. 2/3

3.12 ☐ Förlära och motivera (oavsett bilaga) skälen till varför åtgärderna måste göras. Relatera till krav enligt andra lagrum. Ev. fortsättning pkt. 8 ⑤ Syllarna har fuktskador och uppvisar även skador där marknivån har höjts. Därför behöver delar av syllarna att bytas ut. Jordmassor behöver tas bort för att ta ner den förhöjda marknivån och därigenom minska risk för fukt att tränga in.																													
3.13 ☐ Beskriv historik (oavsett bilaga) kortfattat för hela byggnadsminnet och specifikt för de delar som åtgärderna berör. Ev. fortsättning pkt. 8 ⑥ Historiken kring uthusbyggnaden är osäker. Boden kan vara senare uppförd på samma plats som en tidigare. Enligt Sörmlands museums rapport visar att nedre delen av huset kan vara från 16- eller 1700 tal då timmerskråningen antyder den höga åldern. Byggnaden finns dock inte angiven på stadskarta från 1785.																													
3.14 ☐ Bedöm kortfattat (oavsett bilaga) hur åtgärderna påverkar kulturhistoriskt värde. Ev. fortsättning pkt. 8 ⑦ Byte av vissa syllar innebär att äldre, timrade delar tas bort vilket kan innebära en minskning av det totala värdet beträffande konstruktionen.																													
4 Specialister som hittills har deltagit i processen (Egna experter, anlitade konsulter, antikvarier/arkitekter/brandingenjörer/m.fl.) 4.1 ☐ Har byggnads-/bebyggelseantikvarie(r) deltagit i framtagandet av åtgärdsförslaget/ansökan? (fler antikvarier anges under pkt. 8) ☐ Nej ☒ Ja, ange vem/vilka: Anton Blomgren <table border="1"> <tr> <td>* Utbildning/titel</td> <td>* KUL-certifierad</td> <td>* Företag/institution</td> <td>* Telefon</td> </tr> <tr> <td>Byggnadsantikvarie</td> <td>☐ Nej ☐ Ja</td> <td>Sörmlands museum</td> <td>0155-245700</td> </tr> </table> 4.2 ☐ Har andra specialister än/utöver antikvarier (t.ex. arkitekt, konstruktör, konservator, hantverkare) deltagit i framtagandet av åtgärdsförslaget/ansökan? (fler anges under pkt. 8) ☐ Nej ☒ Ja, ange vem/vilka: Alexander Nordin <table border="1"> <tr> <td>* Utbildning/titel</td> <td>* KUL-certifierad</td> <td>* Företag/institution</td> <td>* Telefon</td> </tr> <tr> <td>Timmerman</td> <td>☐ Nej ☐ Ja</td> <td></td> <td>-</td> </tr> </table>				* Utbildning/titel	* KUL-certifierad	* Företag/institution	* Telefon	Byggnadsantikvarie	☐ Nej ☐ Ja	Sörmlands museum	0155-245700	* Utbildning/titel	* KUL-certifierad	* Företag/institution	* Telefon	Timmerman	☐ Nej ☐ Ja		-										
* Utbildning/titel	* KUL-certifierad	* Företag/institution	* Telefon																										
Byggnadsantikvarie	☐ Nej ☐ Ja	Sörmlands museum	0155-245700																										
* Utbildning/titel	* KUL-certifierad	* Företag/institution	* Telefon																										
Timmerman	☐ Nej ☐ Ja		-																										
5. Planerad antikvarisk kompetens för medverkan/undersökning under ändringen ⑧ 5.1 ☐ Bedöm om antikvarisk medverkan/undersökning behövs: ☐ Nej ☒ Ja 5.2 * Varför ingen antikvarisk medverkan/undersökning? (Ev. fortsättning, pkt. 8) 5.3 * Syfte/omfattning, antikv. medverkan/undersökning. (Ev. fortsättning, pkt. 8) Antikvarie ska tillsammans med timmermannen dokumentera de åtgärder som man genomför. Dokumentationen ska kompletteras med fotografering, innan, under och efter avslutat arbete. De delar som byts ut ska anges på ritning. <table border="1"> <tr> <td>5.4 * Namn, antikvarisk specialist</td> <td>* Utbildning/titel</td> <td>* KUL-certifierad</td> <td>* Behörighetsnivå</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>☐ Nej ☐ Ja⇒</td> <td>☐ N ☐ K</td> </tr> <tr> <td>* Företag/institution</td> <td>* Telefon</td> <td colspan="2">* E-post</td> </tr> <tr> <td></td> <td>-</td> <td colspan="2"></td> </tr> </table>				5.4 * Namn, antikvarisk specialist	* Utbildning/titel	* KUL-certifierad	* Behörighetsnivå			☐ Nej ☐ Ja⇒	☐ N ☐ K	* Företag/institution	* Telefon	* E-post			-												
5.4 * Namn, antikvarisk specialist	* Utbildning/titel	* KUL-certifierad	* Behörighetsnivå																										
		☐ Nej ☐ Ja⇒	☐ N ☐ K																										
* Företag/institution	* Telefon	* E-post																											
	-																												
6. Planerad annan medverkande kompetens för undersökning/dokumentation under ändringen ⑧ Bedöm om annan kompetens än/utöver antikvarisk (t.ex. arkitekt/konstruktör/konservator/hantverkare) behövs för undersökning/dokumentation under ändringen 6.1 ☐ Ja⇒ ☒ Nej 6.1.2 * Ange syfte med och omfattning av annan medverkande kompetens än antikvarisk. (Ev. fortsättning, pkt. 8) Timmermannens arbete, vilka delar som byts ut och beskrivning av tidigare behuggningsspår och teknik är ett viktigt komplement till antikvariens rapport som beskriver övergripande åtgärd. <table border="1"> <tr> <td>6.1.3 * Namn, annan medverkan än antikvarisk</td> <td>* Utbildning/titel</td> <td>* KUL-certifierad</td> <td>* Behörighetsnivå</td> </tr> <tr> <td>Timmermannen Alexander Nordin</td> <td></td> <td>☐ Nej ☐ Ja⇒</td> <td>☐ N ☐ K</td> </tr> <tr> <td>* Företag/institution</td> <td>* Telefon</td> <td colspan="2">* E-post</td> </tr> <tr> <td></td> <td>-</td> <td colspan="2"></td> </tr> </table> 6.2 ☐ Bedöm om ändringen ska dokumenteras (annan än antikvarie) ☐ Nej ☒ Ja 6.2.1 * Varför inte? Svara alltid om Nej på 5.1, 6.1 och 6.2. (Ev. fortsättning, pkt. 8) 6.2.2 * Syfte. Ska alltid anges om Nej på 5.1 och Ja på 6.2. (Ev. fortsättning, pkt. 8) Dokumentation ska ske tillsammans med antikvarie från Sörmlands museum <table border="1"> <tr> <td>* Namn, (dokumenterare)</td> <td>* Utbildning/titel</td> <td>* Företag/institution</td> <td>* Telefon</td> <td>* E-post</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>-</td> <td></td> </tr> </table>				6.1.3 * Namn, annan medverkan än antikvarisk	* Utbildning/titel	* KUL-certifierad	* Behörighetsnivå	Timmermannen Alexander Nordin		☐ Nej ☐ Ja⇒	☐ N ☐ K	* Företag/institution	* Telefon	* E-post			-			* Namn, (dokumenterare)	* Utbildning/titel	* Företag/institution	* Telefon	* E-post				-	
6.1.3 * Namn, annan medverkan än antikvarisk	* Utbildning/titel	* KUL-certifierad	* Behörighetsnivå																										
Timmermannen Alexander Nordin		☐ Nej ☐ Ja⇒	☐ N ☐ K																										
* Företag/institution	* Telefon	* E-post																											
	-																												
* Namn, (dokumenterare)	* Utbildning/titel	* Företag/institution	* Telefon	* E-post																									
			-																										

ANSÖKNINGSBLANKETT Ändring av statligt byggnadsminne

s. 3/3

7. Uppgifter om bifogade handlingar/bilagor (Maximal storlek A 3 som viks till A 4) ⑩		
7.1 ☐ Innehåller ansökan bilagor? ☐ Nej ☒ Ja, ange i <i>handlingstabellen</i> (7.2) namn/datum/upprättare för bilagorna alternativt använd <i>handlingsföreteckning</i> (7.3)		
7.2 * <i>Handlingstabelle</i> för upp till 8 bilagor. Ange bilagans namn:	* Upprättad av (företag/institution):	* Datum:
Bilaga 1 Protokoll från rådgivningsbesök	Sörmlands museum	19-02-15
Bilaga 2 Okulär skadeinventering och åtgärdsförslag	Nordins Byggnadsvård AB	19-03-25
Bilaga 3		
Bilaga 4		
Bilaga 5		
Bilaga 6		
Bilaga 7		
Bilaga 8		
7.3 * <i>Handlingsföreteckning</i> används för fler än 8 bilagor och ska redovisa bilagornas namn/upprättare/datum. Namn på handlingsföreteckning:		* Datum:
Namn		

8. Fortsättning från föregående sidor och/eller övriga upplysningar (vid behov fortsätt på separata blad)	
Kryssa i rutorna nedan till vilken/vilka punkt(er) fortsättningen/upplysningen hör: 3.5 ☐ 3.10 ☐ 3.12 ☐ 3.13 ☐ 3.14 ☐ 4.1 ☐ 4.2 ☐ 5.2 ☐ 5.3 ☐ 6.1.2 ☐ 6.2.1 ☐ 6.2.2 ☐ Fortsättning/övriga upplysningar:	

8. Underskrift av sökanden (Ansvarig förvaltare/annan behörig inom statlig förvaltande myndighet) ⑩	
8.1 ☐ Datum (åååå-mm-dd) 2019-04-03-	8.2 ☐ Ort Solna
8.3 ☐ Namnunderskrift <i>Ulrika Gräns</i>	8.4 ☐ Namnförtydligande Ulrika Gräns

